

آیت اخلاص، آیت الله حاج میرزا محمد غروی تبریزی

محمد الوائسان خوبی

درآمد:

خداوند متعال و با الهام از آموزه‌های
والای مکتب اسلام به ترویج و نشر
علوم دینی پرداخت.

صفحاتی از زندگی ایشان را مرور
می‌کنیم؛ باشد تا مبلغان جوان در راه
ترویج و تبلیغ دین گرانقدر اسلام
توشه‌ای جدید بگیرند.

ولادت

حضرت «آیت الله حاج میرزا محمد
غروی تبریزی»، مشهور به «توتونچی»^۱ در

هدایت و ارشاد بشر در زمان
غیبت حضرت بقیة الله الاعظم علیه السلام بر
دوش عالمان فرهیخته و اسلام شناسان
پرورش یافته مکتب اهل بیت علیهم السلام نهاده
شده است. چه بسیار عالمانی که زحمتهای
فراوانی در جهت تحصیل علم و تهذیب
نفس به جان خریدند و عمر شریف
خویش را در راه تبلیغ دین خدا و خدمت
به خلق او سپری نموده‌اند.

یکی از خدمتگزاران صدیق و
مبلغان راستین شریعت محمدی صلی الله علیه و آله
«آیت الله حاج میرزا محمد غروی
تبریزی» علیه السلام است؛ فردی که با تکیه بر

۱. جد پدری او، مرحوم «آقا عبدالعلی» از کسبه
تبریز بوده و به شغل توتون فروشی اشتغال
داشته است. از آن به بعد نوادگان وی به توتونچی
مشهور شدند.

آمد و در نزد پدر ارجمندش زانوی تلمذ زد و به فراگیری سطوح عالی فقه و اصول پرداخت.

فعالیتها

«آیت الله توتونچی» نزدیک به نیم قرن به مردم متدین و عالم پرور تبریز خدمت نمود؛ ما به برخی از فعالیتهای ایشان اشاره می‌کنیم:

الف) تدریس

وی از ابتدای ورود به تبریز به تدریس علوم حوزوی پرداخت و در مدت اندکی حوزهٔ درسی اش مرکز تجمع دانش پژوهان اسلامی شد. او با بهره‌گیری از علوم و فنون مختلف به تدریس کتابهای شرح لمعه، رسائل، مکاسب و کفایه پرداخت و در ده سال آخر زندگی اش به تدریس خارج فقه و کلام روی آورد.

«استاد میرزا عمران علیزاده» در این خصوص می‌نویسد:

«او یکی از علمای واقعی و زاهد بود و تا آخر عمر، تدریس را ترک

سال ۱۳۲۴ هـ ق برابر با ۱۲۸۴ هـ ش در خانوادهٔ علم و تقوا و فقاہت، در نجف اشرف پا به عرصهٔ وجود نهاد. پدرش «آیت الله شیخ حسین توتونچی» فقیهی فرزانه و عالمی تقوا پیشه بود^۱ و مادرش دختر دانشمند متقی، «شیخ حیدر ایروانی» از اهالی ایروان بود.

تحصیلات

هنوز یک بهار از عمر شریفش سپری نشده بود که همراه پدرش راهی ایران گردید و در تبریز اقامت گزید. در سن شش سالگی به مکتب «آقا میرزا محمدحسین» معروف به «عباچی» رفت و به مدت چهار سال دروس مکتب خانه را فرا گرفت.

علوم مقدماتی، فقه، اصول، رسائل و مکاسب را از پدر آموخت و در ربیع الثانی ۱۳۴۷ هـ ق با سفارش پدر بزرگوارش به شهر مقدس قم، مهاجرت نمود و در ردیف شاگردان «آیت الله حاج شیخ ابوالقاسم قمی» و «آیت الله حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی» درآمد. وی پس از شش سال تحصیل با کوله باری از علم و تقوا و معنویت، در سال ۱۳۵۳ هـ ق به تبریز

۱. برای اطلاع از شرح حال وی به کتاب «علمای معاصرین»، حاج میرزا علی واعظ خیابانی، صص ۱۸۸ - ۱۸۹ مراجعه کنید.

طریق کوشا بودند و سعی وافر داشتند؛ لذا بیشتر اهالی و خواص شهر تبریز از محضر علم، اخلاق و زهد ایشان بهره‌مند شده و از او به عنوان معلم اخلاق یاد می‌نمودند.^۲

هنوز سخنرانیها و پندهای دلسوزانه این فرزانه در ماههای مبارک رمضان و حلاوت و شیرینی اقامه نماز جماعت وی در مسجد «شیشه‌گر خانه» در یادها باقی است و در هر محفل و مجلس مذهبی سخن از ملاحظت و زیبایی سخنان وی به میان می‌آید.

تألیفات

معظم له در کنار خدمات علمی، فرهنگی و تبلیغی به خلق آثار سودمندی در زمینه‌های مختلف اسلامی دست‌یازید و تألیفاتی جاویدان از خود به یادگار گذاشت. آنچه از تألیفات ایشان به زیور چاپ آراسته شده، چنین است:

۱. تفسیر سوره العصر؛

نکرد. در سرما و گرما و با کھولت سن، راه طولانی را پیاده به مدرسه طالبیه می‌آمد. چند بار شاگردانش عرض کردند: «حاج آقا چرا سوار تاکسی نمی‌شوید؟» فرمود: «من که توان آمدن دارم، چرا مال امام را خرج کنم؟»^۱

ب) تبلیغ

یکی از ویژگیهای شاخص «آیت الله توتونچی» تبلیغ و ارشاد مردم و توانمندی معظم له در این خصوص بود. وی بیانی گیرا و گفتاری فصیح داشت. سخنان دلچسپش در روح و جان شنونده نفوذ می‌کرد و مستمعان را دگگون می‌نمود.

قداست روح، پاکی نفس، اخلاق نیکو، رفتار پسندیده و گفتار حکیمانه ایشان موجب شد جلسات مختلف علمی، مذهبی و فرهنگی در سطح شهر تشکیل گردد که نتیجه آن، آشنایی هزاران تن از جوانان و مردم متدین تبریز با احکام اسلامی و معارف فرهنگ دینی بود. «مرحوم آقای غروی برای ارشاد عوام و خواص، مجالس و محافل متعددی در طول عمرشان ایجاد کردند و همواره در این

۱. نامداران تاریخ، عمران علیزاده، ص ۳۴۲.

۲. نقل از دانشمند گرامی «حاج میرزا احمد آقا غروی» فرزند معظم له.

و اعتقادات اهتمام می‌ورزید؛ به طوری که جلسات خاص تفسیر و مجالس تبلیغی را با اشتیاق تام منعقد و خاضعانه و بدون چشم داشتی انجام می‌داد.

۳. به طلاب و محصلان علوم دینی با چشم بزرگواری نگریسته و در عین حالی که در فکر تربیت و رشد اخلاقی آنها بود، در توسعه و وسعت بخشیدن به حوزه‌های علمیّه علاقه‌مند بود و در اعتلای آن می‌کوشید.

۴. با رژیم منحط پهلوی، پدر و پسر بد بود و در مناسبت‌های مختلف در منابر و جلسات تفسیری و سخنرانیها با صراحت یا با کنایه سیاستهای آنها را مورد انتقاد قرار می‌داد و معتقد بود که این پدر و پسر ضربات مهلکی به عالم دیانت و اخلاق امت اسلامی وارد آورده، هویت اسلامی را از بین برده‌اند.

۵. به علماء و مجتهدان عالم تشیع با چشم عظمت نگریسته و از علمای گذشته و حال با عظمت یاد می‌نمود و برای بعضی از علمای سلف، احترام خاصی قائل بود.

۲. تفسیر سوره ماعون؛

۳. اسلام و الخلافة؛

۴. اشارات غرویّه، (چهل اشاره در علوم قرآنی)؛

۵. شرح زیارت جامعه کبیره؛

۶. تحفة غدیریّه؛

۷. مقامات مهدویّه؛

۸. مقالات حسینیّه؛

۹. شرح زیارت عاشورا؛

۱۰. تفسیر آیه الکرسی؛

۱۱. تفسیر سوره فاتحة الكتاب؛

۱۲. سؤال و جواب دینی؛

۱۳. گفتگو در باب و بهاء؛

۱۴. نمونه‌ای از اسلام.

فضایل اخلاقی

دانشمند فرزانه «حاج میرزا احمد غروی» در مورد خصوصیات و فضایل اخلاقی مرحوم پدر بزرگوارشان می‌نویسند:

«۱. در باب دنیا و علایق دنیوی زاهد واقعی و جداً نسبت به امور دنیوی از مال و منال و ریاست و تشخص بی‌اعتنا بوده، دوری می‌نمود. ۲. به هدایت و ارشاد مردم و به خصوص به تربیت جوانان در امر دین

یکی از ویژگیهای شاخص
 «آیت الله توتونچی» تبلیغ
 و ارشاد مردم و توانمندی
 معظم له در این خصوص
 بود. وی بیانی گیرا و گفتاری
 فصیح داشت. سخنان
 دلچسبش در روح و جان
 شنونده نفوذ می‌کرد و
 مستمعان را دگ‌گون
 می‌نمود.

الثانی ۱۳۹۸ هـ ق جان به جان آفرین تسلیم
 نمود.

پیکر مطهرش پس از تشییع با شکوه
 مردم و علمای شهر در قبرستان عمومی
 امامیه تبریز به خاک سپرده شد.
 در پایان این مقال، لازم است از فرزند
 بزرگوارشان که زندگی نامه ایشان را در
 اختیار نگارنده سطور قرار دادند،
 سپاسگذاری کنم.

۱. نقل از فرزند ایشان.

۶. علاقه خاصی به حضرت ختمی
 مرتبت، حضرت محمد بن عبد الله ﷺ
 داشت. و در روزهای ولادت و رحلت آن
 بزرگوار با منعقد نمودن مجالس روضه و
 سرور یاد آن حضرت را گرامی می‌داشت.
 ۷. شیفته و دلدادۀ حضرت حجة بن
 الحسن العسكري علیه السلام بود و اول کسی بود
 که در تبریز برگزاری جشنهای نیمه شعبان
 را پایه گذاری نمود.

۸. به گسترش فرهنگ نماز جماعت،
 اعتقاد فراوان داشت و در طول حیات
 مبارکش، هیچ وقت از نماز جماعت غفلت
 نورزید و تنها ده روز به رحلت مانده به
 علت عذر موجه، این فریضه را تعطیل
 نمود.

۹. وی با اینکه یکی از اساتید مسلم و
 از مجتهدان بنام حوزه علمیه تبریز بود و
 صاحب اجازات اجتهادی از «آیت الله میرزا
 عبدالکریم حائری یزدی» و «حاج میرزا
 ابوالقاسم قمی» بود، تا هنگام مرگ کسی از
 این اجازات با خیر نبود که مبادا حمل بر
 خودستایی شود! ^۱

رحلت

سرانجام این عالم فرزانه در ۲۶
 اردیبهشت ۱۳۵۷ هـ ش مطابق با ۸ جمادی